

## OM *teknik och politik*

Vetenskapen har förändrat och kommer att ytterligare förändra människornas tillvaro i ett accelererat tempo. Dagens värld är mera komplicerad och mångsidig än den våra förfäder upplevde. Men den är inte på långa vägar så komplicerad som den värld våra barn kommer att leva i.

Via vetenskap och teknik har lev-



*Gustaf Delin*

nadsstandarden ökats enormt i den industrialiserade delen av världen. Nya och snabbt växande kommunikations- och informationssystem öppnar vidsträckta möjligheter att skapa en valfrihetens och trygghetens tillvaro för än flera människor. Men samtidigt har hotet om totalförstörelse med ABC-vapen blivit ett dagligt inslag i världspolitiken.

Vetenskap och forskning har blivit en naturtillgång. Vetenskap och teknik har blivit MAK<sup>T</sup>. Vetenskapen är idag en del av maktstruktu-

ren, en del av det politiska och ekonomiska maskineriet — inte längre endast en kulturyttring.

Men alltjämt återstår det för oss att lära hur vetenskap och teknik skall användas i syfte att uppnå politiska och sociala målsättningar. Vi har skapat kontroll över döden men inte över födelsen — och resultatet har blivit befolkningsexplosion. Vi har skapat automatiska produktionssystem som ger ett överflöd på produkter och fantastiska möjligheter att njuta av livet. Men samtidigt förorenar vi miljön i alla tänkbara avseenden.

Vare sig den moderna utvecklingen representerar en kvalitativt ny situation utan tidigare historisk motsvarighet eller endast är en kvantitativt mycket stark ökning av utvecklingstempot, kan man slå fast: Aldrig har mänskligheten haft en sådan makt som nu.

Men hur upplever enskilda människor i allmänhet situationen? De är osäkra, förvirrade och ofta hjälplösa inför en framtid som de helst inte vill ta ställning till, som de fruktar. De väjer undan för den nya världsbilden. De gömmer sig bakom sin invanda verklighetsuppfattning. Omedvetet anstränger de sig att finna förevändningar att finna förevändningar att slippa ta itu med framtidsproblematiken.

Och ändå borde framtidens ut-

formning vara ett förstahandsintresse för människorna i en demokrati! I dag gäller nämligen i mycket högre grad än i går, att vetenskap och teknik kan utöva ett avgörande inflytande på hur morgondagens civilisation skall se ut. Det gäller att balansera detta inflytande!

Förklaringen till människornas reaktioner kan vara, att de inte är uppfostrade att bekymra sig om sådana ting. De kommer att svära över ljudbangarna när dessa kommer svepande efter morgondagens överljudsplan — knappast förr. De kommer inte att göra sina stämmor hörda när det gäller klimatkontrollen förrän dennas konsekvenser berör dem själva. De är omedvetna om de krafter som måste behärskas redan nu och kan därför inte påverka dessa i tid. I stället för att styra utvecklingen blir människan dess viljelösa offer.

Ett grundläggande problem för dagens politiska krafter och institutioner är därför i vidaste mening att skapa förståelse för den roll vetenskap och teknik spelar för framtidsvisionerna; en förståelse hos gemene man för att kunskap om dessa krafters möjligheter och risker krävs för att inte en begränsad men insatt grupp i samhället utifrån sina föreställningar och värderingar skall fatta beslut rörande en framtid som alla måste vara med och dela. Lösningen på detta svåra problem kommer att kräva

kraftansträngningar.

Stora krav kommer att ställas på politikerna i deras verksamhet. Vi lever i en teknisk epok — men ofta handlas det som om vi alltjämt levde i en värld för hundra år sedan. Man går med ryggen före och söker lösningar till morgondagens problem i gårdagens stora frågor.

Politiken borde — liksom den vetenskapliga forskningen — försöka finna nya vägar där det tidigare inte finns några inprickade. Detta sker allt för sällan; inte beroende så mycket på att politik anses vara en mindre rationell sysselsättning utan därför att det råder en förfärande brist på framsynthet och fantasi! Det finns ingen djärv framtidsstrategi i politiken!

Vi närmar oss nu snabbt den tidpunkt då det är nödvändigt att människorna aktivt söker den framtid de önskar. De måste välja den medvetet i stället för att låta den ta form på en höft. I den situationen kan det av en framsynt och klok politisk konservatism krävas att den planerar för snabba förändringar. Ty lika väl som radikala omvälvningar, fotade på politiska fördomar eller missnöje i största allmänhet med den bestående ordningen skadar samhället, kan detta genom alltför stor tröghet nå en punkt där återvändo inte är möjlig. Med andra ord: snabba och välplanerade förändringar i kontrollerade former blir en metod att slå vakt om värden som vi önskar bevara.